

Asia: VN/25238/2024

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämisen ja energiatehokkuuden edistämiseen sekä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen edistämiseen myönnettävästä avustuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä valtioneuvoston asetuksesta teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämisen ja energiatehokkuuden edistämiseen sekä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen edistämiseen myönnettävästä avustuksesta.

Kemianteollisuuden tavoitteena on olla luontopositiivinen ja hiilineutraali vuoteen 2045 mennessä osana omaehtoista vastuullisuusohjelmaa, (Responsible Care, lue lisää: <https://www.kemianteollisuus.fi/vastuullisuus/>). Tavoite ei ole helppo ja useissa aiheeseen liittyvissä selvityksissä onkin tunnistettu kriittisiä tekijöitä, joita tavoitteen saavuttaminen tulee vaatimaan niin toimintaympäristöltä kuin toimialan yrityksiltä itseltään. Selvityksien perusteella on kuitenkin selvää, että kemianteollisuuden yritysten on mahdollista kutistaa hiilijalanjälki minimiin ja samalla kasvattaa kädenjälki todella suureksi. Toisin sanoen, kutistaa tehtaiden suorat päästöt Suomessa ja mahdollistaa samalla globaaleille asiakkaille merkittävät päästövähennykset.

Luontopositiivisen ja hiilineutraalin kemianteollisuuden saavuttaminen tulee vaatimaan massiivisia investointeja muun muassa sähköistymiseen, sekä hiilineutraaliutta tukeviin vaihtoehtoihin raaka-aineisiin. Tasapuolisella ja kilpailukykyisellä toimintaympäristöllä, riittävillä hiilivuotosuojilla, sekä pitkäjänteisellä ja ennakoivalla politiikalla ja kannusteilla tulee olemaan merkittävä rooli tavoitteiden saavuttamisessa. Lisäksi on tärkeää, että luvitusprosessit saadaan kuntoon ja että byrokratian määrää pyritään laskemaan.

Tällä hetkellä useat keskeiset kilpailijamaat pyrkivät houkuttelemaan suuria investointeja erilaisilla tukiporkkanoilla, sillä niiden tiedetään olevan tärkeitä investointien saamiseksi eteenpäin.

Kemianteollisuus toteaa, että Suomeen kaavailtu verohyvitys ja investointiavustus ovat oikeansuuntaisia, joskin lyhytaikaisia, toimienpiteitä.

Yksityiskohtaiset huomiot

1. Investointiavustuksen minimirajasta

Asetusluonnoksessa suuren investoinnin minimikustannukseksi ja täten minimissään tuettavaksi investoinniksi on määritelty 30 miljoonaa euroa. Kemianteollisuus ry:n mielestä raja on korkea ja sitä tulisi madaltaa, jotta pk-yrityksienkin investointeja saataisiin paremmin liikenteeseen. Esimerkiksi Saksan kriisipuitteiden jaksoon 2.6. perustuvassa teollisuuden päästövähennystuessa investointien vähimmäiskoko on 1 miljoonaa euroa. Suomen ei tulisi jäädä tässä kohdassa kilpailijamaiden jalkoihin.

2. Avustukseen oikeutetut investoinnit

Lähtökohtaisesti kemianteollisuudesta on hyvä, että tukea myönnetään investointeihin, joiden vaikutusten arvioidaan olevan Suomen ilmastotavoitteiden ja elinkeinopoliittisten tavoitteiden kannalta merkittäviä.

On kuitenkin tärkeää, että kriteeristö tunnistaa riittävän laajasti teknologiat ja tavat vähentää päästöjä ja/tai edistää luontopositiivista hiilineutraalia kemianteollisuutta. Esimerkiksi energiatehokkuuteen tähtäävien hankkeiden ja investointien tulisi olla laajasti tuen piirissä. Ei pelkästään primäärienergian vaihtaminen toiseksi. Muutenkin kaikkien päästötasojen laskemiseen tähtäävien hankkeiden tulisi olla laajemmin avustuksen piirissä.

Asetusluonnoksessa avustusta ollaan nyt kuitenkin rajaamassa hankkeisiin, jotka vähentävät vähintään 40 % teollisuuslaitokseen päästöjä tai 20 prosenttia energiankulutusta. Kemianteollisuudesta tämä on liian suppea tapa tarkastella avustettavia hankkeita. Vähähiilistymiseen tähtäävät investoinnit voivat liittyä myös raaka-ainepohjan muutoksiin, jolloin energian käyttö voi jopa kasvaa, mutta päästöhyödyt saattavat näkyä muualla arvoketjussa suorien laitospäästöjen sijaan. Lisäksi energiatehokkuuden kasvattaminen ei tarkoita samaa kuin energian käytön vähentäminen. Energiatehokkuutta voidaan saavuttaa myös esimerkiksi kapasiteettia nostamalla, vaikka energiankäyttö säilyisi ennallaan tai jopa hieman nousisi. Energiatehokkuutta nostaa myös esimerkiksi prosessienergian hyötykäyttö eli niin sanotun hukkalämmön hyötykäyttöparannukset. Tällöinkään itse tuotantolaitoksen energiankäyttö ei välttämättä muutu. Lisäksi on tärkeää muistaa, että materiaalitehokkuuden parantaminen ja uusien ilmastoystävällisten raaka-aineiden hyödyntäminen saattaa nostaa energiankäyttöä.

Kemianteollisuus ry:n mielestä on tärkeää, että avustuksen kriteeristö tuodaan monipuolisemmaksi ja laajemmaksi, jotta se soveltuisi mahdollisimman hyvin luontopositiivinen hiilineutraali kemianteollisuus tiekartan tavoitteiden saavuttamiseen tuotantolaitoksilla.

3. Avustetun hankkeen valmistuminen

Investointiavustuksen ehtona on 36 kuukauden määräaika, jonka jälkeen laitoksen on oltava valmis ja toiminnassa. Suurien investointihankkeiden osalta tämä voi olla erityisen haastavaa. Asetusluonnoksen mukaan määräajan noudattamatta jättäminen johtaa siihen, että viimeistä maksuerää ei makseta. Tämä on oikean suuntainen lähestymistapa, mutta Kemianteollisuudesta olisi syytä harkita esitettyä matalampaa eräkokoja viimeiseksi maksueräksi. Erityisen tärkeää on huomioida tilanne, jossa myöhästyminen johtuu yrityksestä riippumattaomasta tahosta, kuten esimerkiksi alihankkijasta tai viranomaisesta. Tällöin viimeisen erän kokoon tai maksuaikatauluun tulisi saada joustoa.

4. Business Finlandin resursseista

Koska avustus on myönnettävä 31.12.2025 mennessä ja on oletettavaa, että hakemuksia laaditaan hankkeista myös ns. varmuuden vuoksi, kehoitamme varmistamaan, että Business Finlandissa on riittävät resurssit hakemusten arviointiin ja tukipäätösten tekemiseen aikarajan puitteissa.

Yleisempänä kommenttina toivomme, että Business Finland käsittelee hakemuksia ns. rullaavasti 2025 aikana, jolloin päätöksiä voidaan odottaa myös kesken vuoden 2025 (nopeuttaen hankkeiden etenemistä).

Tuomas Tikka

Kemianteollisuus ry

Tikka Tuomas

Kemianteollisuus ry